

УДК 338.24:336.13:351.712

JEL H57, E62

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2026-14-15>**Кривонос Л.В.**

кандидат наук з державного управління,
докторант кафедри обліку та аудиту,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5860-8143>

ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ: МАКРОЕКОНОМІЧНІ ФУНКЦІЇ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті досліджено публічні закупівлі як об'єкт державного регулювання та обґрунтовано їх макроекономічне значення. На основі аналізу документів ОЕСР, ЄС та Світового банку доведено, що у провідних економіках світу публічні закупівлі є одним із ключових інструментів економічної політики. Розкрито основні макроекономічні функції публічних закупівель: фінскальну, структурно-інвестиційну, інституційно-конкурентну та безпекову. Показано, що нова редакція Закону України «Про публічні закупівлі» (2026) започаткувала перехід до стратегічного використання державного попиту як інструменту державної економічної політики. Визначено пріоритетні напрями подальшого розвитку системи та зроблено висновок, що її стратегічна модернізація є важливою передумовою підвищення ефективності державної економічної політики, фінансової стійкості й довгострокового соціально-економічного розвитку України.

Ключові слова: публічні закупівлі, державне регулювання, державна економічна політика, макроекономічні функції, державний фінансовий контроль, публічні фінанси.

Постановка проблеми. В умовах трансформації економічної політики держави та зростання ролі публічних фінансів у забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку публічні закупівлі набувають якісно нового значення. Сучасна система публічних закупівель виконує не лише функцію забезпечення потреб держави товарами, роботами і послугами, а й виступає одним із ключових інструментів реалізації бюджетної, структурної, інвестиційної та антикризової політики держави. Масштабність цього регуляторного впливу чітко підтверджується емпіричними даними. Згідно з аналітичними висновками Міністерства економіки України за підсумками 2025 року, вітчизняний закупівельний сектор демонструє не лише кількісне зростання, а й серйозні якісні трансформації: посилення конкурентних механізмів ринку, цифровізацію управлінських алгоритмів та прискорену інтеграцію до єдиного європейського економічного простору [3]. Практичний зріз демонструє, що державні кошти починають працювати як системний інвестиційний імпульс, а не просто як джерело поточного споживання держсектору. Цей процес отримав новий імпульс у травні 2026 року із прийняттям базового Закону України «Про публічні закупівлі» [2]. Нова законодавча модель зміщує акценти з формального дотримання процедури на досягнення ефективності, тобто на максимізацію суспільної та

економічної користі від кожної витраченої грошової одиниці. Держава на рівні інституційних правил декларує перехід до стратегічного використання свого купівельного потенціалу для реалізації структурної, бюджетної та промислової політики.

Водночас якісна трансформація управління національним господарством неможлива без модернізації суб'єктів державного регулятивного впливу, що набуває особливої ваги в контексті євроінтеграційних зобов'язань. Державна аудиторська служба України чітко артикулює необхідність переходу до превентивного нагляду за європейським зразком [1]. У науковому та практичному вимірі це передбачає фундаментальну відмову від ретроспективної фіксації порушень постфактум на користь динамічного ризик-орієнтованого моніторингу. Впровадження автоматизованих індикаторів у системі Prozorro та Big Data аналітика покликані усунути дискреційні ризики та заблокувати неефективне вимивання бюджетних ресурсів ще на етапі планування. Таким чином, сфера публічних закупівель сьогодні є точкою перетину, де замикаються інтереси реального сектору економіки, фінансової системи та інститутів державного контролю. Здатність цього механізму забезпечувати економічну стійкість та збалансоване відтворення основного капіталу в кризових умовах актуалізує потребу в його глибокому теоретико-методологічному осмисленні саме

як макроекономічного об'єкта державного регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичне підґрунтя дослідження макроекономічної ролі публічних закупівель формують класичні положення кейнсіанської економічної теорії, відповідно до яких державні видатки є одним із ключових інструментів регулювання сукупного попиту та антициклічної економічної політики [10]. Сучасний стан досліджень у цій сфері узагальнено у бібліометричному аналізі А. Реджеба, К. Реджеба та співавторів, які встановили, що основна увага науковців зосереджена на електронних, «зелених» та інноваційних закупівлях, підтримці малого й середнього підприємництва, соціальних стандартах і протидії корупції [8]. Концептуальні засади стратегічного використання публічних закупівель сформульовано у документах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Зокрема, Рекомендація Ради з питань публічних закупівель визначає закупівлі як один із важливих інструментів належного врядування та ефективного використання державних ресурсів [14]; документ «Стратегічні державні закупівлі» обґрунтовує необхідність інтеграції закупівельної політики до системи державного стратегічного управління з метою стимулювання інновацій, економічного зростання та сталого розвитку [15]. Важливе значення для формування сучасних принципів функціонування закупівельної системи мають також «Принципи доброчесності ОЕСР», які акцентують увагу на забезпеченні прозорості, підзвітності, професіоналізації та управління ризиками у сфері публічних закупівель [16].

Схожі підходи відображені й у стратегічних документах Європейського Союзу, відповідно до яких публічні закупівлі розглядаються як інструмент реалізації промислової, інноваційної та конкурентної політики [11], забезпечення стратегічної автономії та підвищення конкурентоспроможності європейської економіки [12], а також зміцнення економічної безпеки в умовах глобальних викликів [13]. Експерти Світового банку наголошують на визначальній ролі ефективних закупівельних систем у забезпеченні результативності державних інвестицій, підвищенні якості публічних послуг та сталого розвитку національних економік [9].

Суттєвий внесок у концептуалізацію регуляторних, економічних та технологічних засад розбудови закупівельного сектору зробили вітчизняні науковці. Зокрема, К. Халецька обґрунтовує регуляторну функцію держави крізь призму забезпечення максимальної

економічної ефективності закупівельних процесів та балансування публічних і приватних інтересів [4]. Макроекономічний потенціал публічних закупівель як важеля регулювання сукупного попиту та макроекономічної стабілізації розкрито у праці Т. Щербакової та О. Гринчук [5]. Технологічну трансформацію, розвиток електронного закупівельного середовища та його вплив на прозорість процедур проаналізовано А. Вальковець та К. Поляк [6]. Комплексну оцінку переваг і системних процедурних недоліків функціонування вітчизняної закупівельної практики, зокрема в контексті бар'єрів для малого та середнього бізнесу, висвітлено у дослідженні Н. Педченко, О. Кудачького та М. Педченко [7].

В Україні новітній етап розвитку системи публічних закупівель пов'язаний із прийняттям нової редакції Закону України «Про публічні закупівлі» [2], практичними результатами цифрової трансформації закупівельної системи та посиленням конкурентного середовища [3], а також удосконаленням ризик-орієнтованого державного фінансового контролю й наближенням наглядових процедур до стандартів ЄС [1].

Водночас, незважаючи на значний науковий доробок і сформовані міжнародні підходи до стратегічного розвитку публічних закупівель, недостатньо дослідженими залишаються питання їх розгляду саме як об'єкта державного регулювання національної економіки. Потребують подальшого наукового обґрунтування їх макроекономічні функції, місце у системі інструментів державної економічної політики та напрями вдосконалення інституційних механізмів функціонування в сучасних умовах.

Мета статті полягає в обґрунтуванні публічних закупівель як об'єкта державного регулювання, визначенні їх основних макроекономічних функцій та окресленні пріоритетних напрямів удосконалення системи публічних закупівель в Україні.

Вклад основного матеріалу дослідження. Аналіз сучасних наукових публікацій свідчить, що у вітчизняній та зарубіжній літературі проблематика публічних закупівель здебільшого розглядається з позицій юриспруденції та прикладного менеджменту. Більшість дослідників зосереджують увагу на правовому забезпеченні торгів, цифровізації процедур, протидії корупції, розвитку конкуренції або на організації державного фінансового контролю та аудиту. Таку спрямованість наукової думки підтверджує масштабне дослідження А. Реджеба, К. Реджеба та співавторів (2024) [8]. Вчені проаналізували 640 наукових

праць, опублікованих у міжнародних базах даних за період з 1984 по 2022 роки, і згрупували їх за сімома основними напрямками: екологічні («зелені») закупівлі; електронні технології у закупівлях; боротьба з корупційними проявами; підтримка малого та середнього бізнесу; інноваційні закупівлі; соціально-трудова стандарти; закупівля публічних послуг. Цей аналіз показав важливу закономірність: у сучасній науці досі немає сформованого самостійного напрямку, який би вивчав публічні закупівлі саме як об'єкт державного регулювання національного господарства чи інструмент реалізації загальної макроекономічної політики. Закупівельна система частіше сприймається як сукупність технічних правил для окремих установ, а не як цілісний макроекономічний важіль.

Важливий внесок у концептуалізацію правових та інституційних засад державного регулювання публічних закупівель зробила К.Халецька. Дослідниця обґрунтовує, що регуляторна функція держави у цій сфері має бути спрямована не лише на дотримання формально-процедурної законності, а й на забезпечення максимальної економічної ефективності закупівельних процесів. Правова рамка, на думку автора, повинна створювати сприятливі умови для балансування публічних та приватних інтересів, розглядаючи державне регулювання як ключовий фактор стабілізації ринкового середовища та гармонізації вітчизняного законодавства із міжнародними стандартами [4].

Міжнародна управлінська практика фіксує поступову відмову від сприйняття державних закупівель як суто допоміжної діяльності. Переломним моментом у цьому процесі стали Рекомендації Ради Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) 2015 року, де державне замовлення вперше офіційно проголосили інструментом стратегічного управління національним господарством [9]. Цей підхід змінив цільовий орієнтир системи: замість простого забезпечення поточних потреб державних установ, на перше місце вийшло досягнення довгострокових соціально-економічних результатів. У наступному аналітичному огляді «Стратегічні публічні закупівлі» (ОЕСР, 2020) експерти обґрунтували необхідність повної інтеграції закупівельних механізмів у загальну систему макроекономічного регулювання [15]. Відтоді цільове маніпулювання державним попитом розглядається як дієвий спосіб стимулювання промислового зростання, прискорення інновацій, фінансування «зеленого» переходу та стабілізації

сектору малого й середнього бізнесу в періоди криз.

Аналогічний вектор економічної політики закладено й у доктрині Європейської Комісії «Забезпечення ефективності державних закупівель у Європі та для Європи» [11]. У межах Спільного ринку ЄС розподіл державних контрактів функціонує не як відокремлена бюрократична процедура, а як прямий інструмент промислової, інноваційної та конкурентної політики, що діє в єдиному контурі з податковими та інвестиційними важелями. Документи Світового банку додають до цього макроекономічного рівня інституційне підґрунтя. Емпіричні дослідження організації доводять, що якість роботи закупівельних інститутів прямо детермінує віддачу від державних інвестицій, товарне наповнення ринку публічних послуг та загальну збалансованість державних фінансів [9]. З огляду на це, реформа закупівельних правил є не просто оптимізацією витрат, а базовою умовою підвищення продуктивності всього державного сектору економіки.

Переорієнтація закупівельної діяльності з обслуговування суто внутрішніх потреб відомств на стратегічні цілі держави вимагає чіткої класифікації її макроекономічних функцій. Першочергове значення у цьому процесі належить *фіскальній функції*, оскільки система публічних закупівель є головним операційним каналом реалізації видаткової політики держави. У масштабах усієї економіки державні закупівлі є основним способом формування державного попиту. Вони безпосередньо визначають обсяг державних видатків (які в макроекономічних формулах позначають літерою G – Government Expenditure), що робить їх прямим важелем впливу на загальну ринкову кон'юнктуру. Завдяки цьому держава отримує прямий важіль впливу на обсяги національного споживання, завантаження виробничих потужностей та динаміку валового внутрішнього продукту в цілому. Теоретичний фундамент для такого розуміння закупівельних видатків закладено у працях Дж. М. Кейнса, який обґрунтував макроекономічну роль державного попиту як головного інструменту антициклічного регулювання [10]. За умов спаду приватних інвестицій та обмеженого споживання домогосподарств, саме масштабні державні закупівлі створюють необхідний первинний імпульс. Вони запускають механізм мультиплікатора: бюджетні вливання через оплату контрактів трансформуються у доходи підприємств та заробітну плату працівників, що згодом генерує нові хвилі приватного попиту

на суміжних ринках і стабілізує економічну рівновагу.

Системний зв'язок між закупівельною практикою та загальною макроекономічною динамікою детально проаналізовано у праці Т. Щербакової та О. Гринчук. Науковці доводять, що публічні закупівлі виступають дієвим регулятором економічного розвитку, здатним впливати на структурні пропорції національного господарства, стимулювати сукупний попит та вирівнювати дисбаланси ринкової кон'юнктури. Завдяки акумуляції значних обсягів фінансових ресурсів державне замовлення трансформується з інструменту покриття поточних видатків у повноцінний важіль макроекономічного планованого впливу на економічну систему [5].

Наступним фундаментальним вектором макроекономічного впливу є **структурно-інвестиційна функція** публічних закупівель. Її сутність полягає у цілеспрямованому використанні державного попиту як інструменту модернізації галузевої архітектури національного господарства. Оскільки ринковий попит здебільшого формується під впливом короткострокових економічних інтересів приватних суб'єктів, держава через механізм публічних закупівель може забезпечувати довгостроковий попит на продукцію та послуги, необхідні для реалізації стратегічних напрямів розвитку національної економіки. Це дозволяє стимулювати розвиток наукомістких виробництв, прискорювати технологічне оновлення основного капіталу, підтримувати мале підприємство та забезпечувати локалізацію критично важливих виробничих ланцюгів усередині країни.

Такий підхід зміщує акценти промислової та інвестиційної політики: державне замовлення трансформується з інструменту покриття поточних видатків відомств у драйвер структурної перебудови економіки. У нормативному просторі Європейського Союзу ця логіка отримала чітке відображення у Новому плані сталого процвітання та конкурентоспроможності Європи (ухваленому у 2026 році) [16]. У цьому документі публічні закупівлі офіційно визнано інструментом зміцнення стратегічної автономії та технологічного суверенітету ЄС. Європейська спільнота розглядає державний попит як інструмент створення абсолютно нових високотехнологічних ринків і прискореного перерозподілу ресурсів на користь «зеленої» та цифрової економіки.

В основі реалізації структурно-інвестиційної функції лежить селективний макроекономічний мультиплікатор. Спрямовуючи

капітал у визначені стратегічні сектори, держава мінімізує ризики для приватних інвесторів, гарантуючи збут продукції. Це стимулює бізнес вкладати кошти в модернізацію власних потужностей, створювати нові робочі місця та формувати попит на продукцію суміжних галузей.

Особливого значення структурно-інвестиційна функція набуває для України в координатах воєнного часу та майбутньої післявоєнної відбудови. За цих умов державні закупівлі стають безальтернативним інструментом відновлення національного господарства. Через механізми цільового замовлення держава отримує можливість оперативно акумулювати ресурси для відновлення критичної та енергетичної інфраструктури, розгортання потужностей оборонно-промислового комплексу та підтримки вітчизняного виробника. Відтак, зазначена функція набуває статусу базового важеля збереження життєздатності та структурної трансформації національної економіки.

Не менш важливим вектором макроекономічного регулювання є **інституційно-конкурентна функція** публічних закупівель. Її макроекономічний зміст полягає у формуванні прозорих, конкурентних та передбачуваних «правил гри», що дозволяє мінімізувати трансакційні витрати в масштабах усієї економіки та підвищити рівень довіри до державних інституцій. У цьому контексті правила, за якими функціонує система публічних закупівель, формують інституційну рамку ринку. Забезпечуючи рівний доступ до контрактів та єдині стандарти взаємодії, держава конвертує теоретичні принципи конкуренції у практичну площину.

Саме такий підхід закладений у Принципах ОЕСР щодо доброчесності у сфері державних закупівель, де ефективна система закупівель розглядається як один із базових інститутів належного врядування (good governance) [16]. У документі наголошується, що доброчесність (Integrity), прозорість (Transparency), підзвітність (Accountability), належне управління ризиками, професіоналізація та цифровізація закупівель створюють інституційне середовище, яке мінімізує можливості для дискреційних рішень, корупційних проявів та недобросовісної конкуренції, водночас підвищуючи довіру бізнесу до державної економічної політики.

Цифровізація процедур та впровадження ризик-орієнтованого фінансового контролю дозволяють не просто фіксувати порушення post factum, а системно виявляти та запобігати їм ще на етапі планування чи оголошення

торгів. Це радикально знижує інформаційну асиметрію (коли замовник або окремі учасники знають більше за інших), усуває корупційні ризики та упереджує неефективне витрачання мільярдних бюджетних коштів.

Практичні та технологічні аспекти функціонування електронних закупівельних систем розкрито у дослідженні А. Вальковець та К. Поляк. Автори акцентують увагу на тому, що цифровізація закупівельного середовища в Україні є основним драйвером забезпечення прозорості, мінімізації трансакційних витрат та розширення конкурентного поля. Еволюція електронних торгів дозволила суттєво підвищити рівень довіри з боку бізнесу, створити рівні умови доступу для суб'єктів господарювання та сформувати інституційне підґрунтя для переходу до превентивного аналізу ризиків [6].

В умовах глобальних геополітичних трансформацій, безпрецедентного загострення воєнних конфліктів та руйнування міжнародних логістичних ланцюгів особливої ваги набуває **безпекова функція** публічних закупівель. Якщо попередні макроекономічні функції орієнтовані переважно на стимулювання розвитку та підвищення ефективності розподілу ресурсів, то безпековий вектор фокусується на іншому фундаментальному завданні: забезпеченні життєздатності держави в умовах екстремальних зовнішніх шоків, кризових явищ та воєнних загроз.

Через систему державного замовлення здійснюється не просто матеріально-технічне забезпечення сектору безпеки й оборони, а підтримується безперервність роботи всієї критичної інфраструктури: енергетичної, транспортної, медичної, цифрової тощо. Закупівельна система перетворюється на інструмент стратегічного управління ресурсами, вона дозволяє оперативно формувати державні резерви, диверсифікувати джерела постачання та блокувати дефіцит критично важливих товарів і послуг. За таких обставин суто комерційна логіка мінімізації ціни відходить на другий план, поступаючись пріоритету гарантованості та швидкості забезпечення.

Цей концептуальний зсув чітко зафіксовано у сучасній європейській економічній доктрині. Зокрема, у стратегічному документі Європейської Комісії «Нові заходи щодо забезпечення сировинних ресурсів та зміцнення економічної безпеки ЄС» [13] державні закупівлі офіційно визнано ключовим механізмом захисту стратегічної автономії. Державний попит розглядається як інструмент радикального скорочення залежності

від ненадійних зовнішніх постачальників та стимулювання внутрішнього виробництва стратегічної продукції. Публічні закупівлі тут діють як макроекономічний щит, що мінімізує вразливість внутрішнього ринку до глобальних ресурсних криз.

Для України безпекова функція публічних закупівель має екзистенційне значення. Досвід відсічі повномасштабній агресії довів, що архітектура й гнучкість закупівельних процесів безпосередньо конвертуються у стійкість оборонного потенціалу та стабільність тилової економіки. В умовах воєнного стану закупівлі набули вираженого антикризового характеру. Вони забезпечують миттєву мобілізацію фінансових ресурсів для ліквідації наслідків руйнувань, підтримки енергосистеми та безперебійного функціонування гуманітарного сектору. Відтак, безпекова функція остаточно закріплює статус системи публічних закупівель як автономного й критично важливого елемента загальнонаціональної системи стійкості та економічної безпеки держави.

Реалізація макроекономічного потенціалу публічних закупівель у сучасній системі національного господарства України відбувається в умовах трансформації інституційного середовища управління публічними фінансами. Прийняття нової редакції Закону України «Про публічні закупівлі» у 2026 році [2] започаткувало перехід від процедурної моделі організації закупівель до їх стратегічного використання як інструменту реалізації державної економічної політики. У цьому контексті особливого значення набуває подальший розвиток інституційних механізмів, здатних забезпечити ефективне використання державного попиту для стимулювання економічного зростання, розвитку конкурентного середовища, підтримки інноваційної діяльності та підвищення результативності використання бюджетних ресурсів.

Одним із ключових напрямів модернізації є розвиток ризик-орієнтованого підходу до державного фінансового контролю. Сучасна практика діяльності Державної аудиторської служби України демонструє послідовне впровадження інструментів превентивного моніторингу, що відповідає європейським підходам до організації фінансового контролю. Подальше вдосконалення автоматизованих індикаторів ризику, розширення використання технологій Big Data та інтеграція інформаційних ресурсів держави створюють передумови для підвищення ефективності аналітичного супроводу закупівельних процедур. Це дозволяє своєчасно ідентифікувати

потенційні ризики, забезпечувати належний рівень фінансової дисципліни та сприяти більш раціональному використанню публічних коштів.

Важливим чинником підвищення ефективності системи публічних закупівель залишається подальший розвиток конкурентного середовища. Динамічне оновлення нормативно-правового регулювання потребує постійної адаптації учасників ринку до нових вимог, особливо представників малого та середнього підприємництва. У зв'язку з цим актуальними є спрощення процедурної взаємодії, удосконалення методичного супроводу учасників та забезпечення однакових умов доступу до участі у закупівлях. Реалізація таких заходів сприятиме розширенню кола учасників, підвищенню рівня конкуренції та ефективнішому використанню бюджетних ресурсів.

Комплексну оцінку сильних і слабких сторін вітчизняного закупівельного механізму наведено у праці Н. Педченко, О. Кудачього та М. Педченко. Дослідники систематизували ключові переваги системи (прозорість, доступність, економію бюджетних коштів) та її системні недоліки, серед яких процедурна бюрократизація, оскарження торгів із метою затягування процесів та надмірний тиск цінового критерію. Результати їхнього аналізу підтверджують необхідність постійного коригування нормативного регулювання для зниження ризиків та усунення бар'єрів при залученні суб'єктів малого й середнього підприємництва [7].

Водночас оновлення законодавства відкриває додаткові можливості для використання стратегічного потенціалу публічних закупівель. Запровадження оцінювання за вартістю життєвого циклу продукції, застосування критеріїв якості поряд із ціновими показниками, а також розвиток механізмів підтримки національного виробництва створюють умови для досягнення більшої економічної ефективності державних видатків. При цьому важливим інструментом реалізації стратегічної функції публічних закупівель є механізм локалізації виробництва, який створює додаткові стимули для розвитку вітчизняної промисловості, розширення внутрішньої доданої вартості та збереження робочих місць. Використання локалізаційних вимог у визначених секторах економіки сприяє зміцненню виробничого потенціалу держави, підвищенню технологічної спроможності національних підприємств і формуванню більш стійких внутрішніх ланцюгів постачання. Подальший розвиток методичних рекомендацій щодо

застосування цих інструментів сприятиме ширшому впровадженню сучасних підходів до оцінювання закупівельних рішень, орієнтованих на довгострокову економічну результативність, інноваційний розвиток та підвищення енергоефективності.

Особливого значення інституційний розвиток системи публічних закупівель набуває в умовах воєнного стану та майбутнього повоєнного відновлення. Забезпечення безперервності постачання товарів, робіт і послуг для потреб сектору безпеки, оборони та критичної інфраструктури потребує гнучкого застосування закупівельних механізмів із одночасним дотриманням принципів прозорості, підзвітності та ефективного використання публічних коштів. За таких умов подальше вдосконалення інституційної архітектури публічних закупівель має бути спрямоване на забезпечення оптимального балансу між оперативністю управлінських рішень, належним фінансовим контролем та збереженням довіри міжнародних партнерів.

Таким чином, сучасний етап розвитку системи публічних закупівель характеризується поступовим переходом до моделі, у якій державний попит розглядається як важливий інструмент економічної політики. Вдосконалення ризик-орієнтованого фінансового контролю, цифрових аналітичних інструментів, конкурентного середовища та сучасних методів оцінювання ефективності закупівель створює передумови для підвищення результативності управління публічними фінансами, зміцнення фінансової стійкості держави та реалізації стратегічних завдань соціально-економічного розвитку України.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що в сучасних умовах публічні закупівлі виходять за межі суто адміністративної процедури забезпечення потреб державних органів і набувають статусу важливого об'єкта державного регулювання національного господарства. Їх функціональне призначення дедалі більше визначається здатністю впливати на реалізацію макроекономічної, структурної, інвестиційної, конкурентної та безпекової політики держави, забезпечуючи ефективне використання публічних фінансів як інструменту економічного розвитку.

Макроекономічний потенціал публічних закупівель реалізується через систему взаємопов'язаних функцій. Фіскальна функція забезпечує реалізацію державної видаткової політики та формування сукупного попиту; структурно-інвестиційна спрямована на підтримку технологічної модернізації економіки, розвитку інновацій та національного

виробництва; інституційно-конкурентна форма прозоре конкурентне середовище, знижує трансакційні витрати та підвищує довіру до державної економічної політики; безпекова забезпечує стійкість функціонування критичної інфраструктури й економіки в умовах воєнних та інших кризових викликів.

Сучасний етап розвитку закупівельної системи характеризується переходом від процедурно-контрольної моделі до стратегічної моделі державного регулювання, орієнтованої на досягнення довгострокових соціально-економічних результатів. Такій трансформації відповідають сучасні міжнародні підходи, сформовані у документах ОЕСР, Європейського Союзу та Світового банку, відповідно

до яких державний попит розглядається як один із ключових інструментів реалізації економічної, промислової та інноваційної політики.

Підвищення ефективності системи публічних закупівель потребує подальшого розвитку ризик-орієнтованого державного фінансового контролю, цифрової трансформації закупівельних процесів, удосконалення конкурентного середовища, впровадження сучасних підходів до оцінювання ефективності державних видатків, зокрема із використанням вартості життєвого циклу продукції, а також розвитку методичного забезпечення застосування нових інструментів закупівельної політики.

Бібліографічний список

1. ДАСУ: систему контролю за публічними закупівлями продовжують наблизити до стандартів ЄС. URL: <https://radnuk.com.ua/novyny/dasu-systemu-kontroliu-za-publichny-my-zakupivliamy-prodovzhuut-nablyzhaty-do-standartiv-ies/>
2. Про публічні закупівлі: Закон України від травня 2026 р. № 4888-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4888-20#Text>
3. Що показав аналіз публічних закупівель за 2025 рік: ключові висновки Мінекономіки. Радник у сфері публічних закупівель. 2026. URL: https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/tekhnichna-realizatsiia-esz/shcho-pokazav-analiz-publichnykh-zakupivel-za-2025-rik-kliuchovi-vysnovky-minekonomiky/
4. Халецька К.К. Регуляторна функція держави у забезпеченні ефективності публічних закупівель. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. №92 (2). С. 112–118. DOI : <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.2.14>
5. Т.Щербакова, О.Гринчук. Публічні закупівлі у системі регулювання розвитку економіки. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2021. № 2(27). С. 167–174. DOI : [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.2\(27\).167-174](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.2(27).167-174)
6. Вальковець, А., Поляк, К. Сучасний стан та перспективи розвитку електронних публічних закупівель в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. DOI : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-1>
7. Педченко, Н., Кудачкий, О., Педченко, М. Публічні закупівлі в Україні: переваги на недоліки. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2023. № 2 (108), С. 31–35. DOI : <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-2-4>
8. Rejeb A., Rejeb K. Public procurement research: a bibliometric analysis. *International Journal of Public Sector Management*. 2024. Vol. 37, no. 2. Pp. 183–208. URL: <https://www.emerald.com/ijpsm/article/37/2/183/1229832/Public-procurement-research-a-bibliometric>
9. A Global Procurement Partnership for Sustainable Development: Synthesis Report. An International Stocktaking of Developments in Public Procurement. World Bank Group, 2021. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/173331642410951798/pdf/Synthesis-Report.pdf>
10. Keynes J. M. The General Theory of Employment, Interest and Money. London : Macmillan, 1936. URL: <https://www.marxists.org/reference/subject/economics/keynes/general-theory/>
11. Making Public Procurement Work in and for Europe. European Commission. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement_en
12. New Plan for Europe's Sustainable Prosperity and Competitiveness. Public Procurement Act - Q2 2026. European Parliament. 2026. URL: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/carriage/public-procurement-act/report?sid=10401>
13. New measures to secure raw materials and strengthen the EU's economic security. European Commission. 2025. URL: https://commission.europa.eu/news-and-media/news/new-measures-secure-raw-materials-and-strengthen-eus-economic-security-2025-12-03_en
14. OECD. Recommendation of the Council on Public Procurement. Paris : OECD Publishing, 2015. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0411>
15. OECD. Strategic Public Procurement. Paris : OECD Publishing, 2020. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/strategic-public-procurement.html>
16. OECD Principles for Integrity in Public Procurement. Paris : OECD Publishing. 2009. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-principles-for-integrity-in-public-procurement_9789264056527-en.html

References

1. DASU: systemu kontroliu za publichnymy zakupivliamy prodovzhuiut nablyzhaty do standartiv YES [SASU: the public procurement control system continues to be brought closer to EU standards]. *Radnyk u sferi publichnykh zakupivel – Advisor in the Field of Public Procurement*. Available at: <https://radnuk.com.ua/novyny/dasu-systemu-kontroliu-za-publichnymy-zakupivliamy-prodovzhuiut-nablyzhaty-do-standartiv-ies/>
2. Zakon Ukrainy “Pro publichni zakupivli” [Law of Ukraine “On Public Procurement”] dated May 14, 2026 no. 4888-20. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4888-20#Text>
3. Shcho pokazav analiz publichnykh zakupivel za 2025 rik: kliuchovi vysnovky Minekonomiky [What the analysis of public procurement for 2025 showed: key findings of the Ministry of Economy]. *Radnyk u sferi publichnykh zakupivel – Advisor in the Field of Public Procurement*. Available at: https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/tekhnichna-realizatsiia-esz/shcho-pokazav-analiz-publichnykh-zakupivel-za-2025-rik-kliuchovi-vysnovky-minekonomiky/
4. Khaletska, K. K. (2025). Rehuliatorna funktsiia derzhavy u zabezpechenni efektyvnosti publichnykh zakupivel [The regulatory function of the state in ensuring the efficiency of public procurement]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Pravo – Uzhhorod National University Scientific Bulletin. Series: Law*, no. 92 (2), pp. 112–118. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.2.14>
5. Shcherbakova, T., & Hrynychuk, O. (2021). Publichni zakupivli u systemi rehuliuвання rozvytku ekonomiky [Public procurement in the system of economic development regulation]. *Heopolityka Ukrainy: istoriia i suchasnist – Geopolitics of Ukraine: History and Present*, no. 2 (27), pp. 167–174. DOI: [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.2\(27\).167-174](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.2(27).167-174)
6. Valkovets, A., & Poliak, K. (2023). Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku elektronnykh publichnykh zakupivel v Ukraini [Current state and prospects for the development of electronic public procurement in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-1>
7. Pedchenko, N., Kudatskyi, O., & Pedchenko, M. (2023). Publichni zakupivli v Ukraini: perevahy ta nedoliky [Public procurement in Ukraine: advantages and disadvantages]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya “Ekonomiczni nauky” – Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade. Series “Economic Sciences”*, no. 2 (108), pp. 31–35. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-2-4>
8. Rejeb, A., & Rejeb, K. (2024). Public procurement research: a bibliometric analysis. *International Journal of Public Sector Management*, vol. 37, no. 2, pp. 183–208. Available at: <https://www.emerald.com/ijpsm/article/37/2/183/1229832/Public-procurement-research-a-bibliometric>
9. A Global Procurement Partnership for Sustainable Development: Synthesis Report. An International Stocktaking of Developments in Public Procurement (2021). World Bank Group. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/173331642410951798/pdf/Synthesis-Report.pdf>
10. Keynes, J. M. (1936). *The General Theory of Employment, Interest and Money*. London: Macmillan. Available at: <https://www.marxists.org/reference/subject/economics/keynes/general-theory/>
11. Making Public Procurement Work in and for Europe. European Commission. Available at: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement_en
12. New Plan for Europe’s Sustainable Prosperity and Competitiveness. Public Procurement Act - Q2 2026 (2026). European Parliament. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/carriage/public-procurement-act/report?sid=10401>
13. New measures to secure raw materials and strengthen the EU’s economic security (2025). European Commission. Available at: https://commission.europa.eu/news-and-media/news/new-measures-secure-raw-materials-and-strengthen-eus-economic-security-2025-12-03_en
14. OECD (2015). *Recommendation of the Council on Public Procurement*. Paris: OECD Publishing. Available at: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0411>
15. OECD (2020). *Strategic Public Procurement*. Paris: OECD Publishing. Available at: <https://www.oecd.org/en/topics/strategic-public-procurement.html>
16. OECD (2009). *OECD Principles for Integrity in Public Procurement*. Paris: OECD Publishing. Available at: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-principles-for-integrity-in-public-procurement_9789264056527-en.html

Liliia Kryvonos

Candidate of Science in Public Administration,
Doctor's Degree applicant, department of accounting and auditing,
State Tax University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5860-8143>

PUBLIC PROCUREMENT AS A SUBJECT OF STATE REGULATION: MACROECONOMIC FUNCTIONS AND DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT

The article examines public procurement as an object of state regulation and substantiates its macroeconomic significance. Based on an analysis of contemporary international approaches reflected in the policy documents of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), the European Union, and the World Bank, it demonstrates that, in the world's leading economies, public procurement is regarded as an integral component of state economic policy aimed at ensuring long-term economic development, enhancing national competitiveness, stimulating innovation, supporting small and medium-sized enterprises, and strengthening the strategic autonomy of states. The study identifies and characterizes the principal macroeconomic functions of public procurement. It is argued that the fiscal function ensures the implementation of public expenditure policy and the formation of aggregate demand; the structural and investment function creates the conditions for the modernization of national production; the institutional and competitive function promotes the development of a transparent and competitive environment while strengthening trust in public institutions; and the security function supports the operation of critical infrastructure, the defence sector, and the economic resilience of the state under conditions of war and other crisis-related challenges. Particular attention is devoted to the current directions of public procurement system development in Ukraine. The article demonstrates that the adoption of the new version of the Law of Ukraine «On Public Procurement» has initiated a transition from a procedural model of procurement administration to the strategic use of public procurement as an instrument of state economic policy. The study substantiates the need for the further development of risk-based public financial control, the digital transformation of procurement processes, and the wider application of automated risk indicators, Big Data technologies, and related analytical tools. It concludes that the strategic development of the public procurement system constitutes an important prerequisite for enhancing the effectiveness of state economic policy, strengthening financial resilience, and ensuring the long-term socio-economic development of Ukraine.

Keywords: public procurement, state regulation, state economic policy, macroeconomic functions, public financial control, public finance.

Дата надходження статті: 20.07.2026

Дата прийняття статті до публікації: 13.08.2026

Дата публікації статті: 02.09.2026